

riske Grundvold; men han lægger ikke Mærke til den Forfjæl, der er paa den historiske Aand, den historiske Mening, det historiske Sindelag, der gjør sig gjældende igjennem Begivenhederne; thi der kommer netop en modsat ny historisk Grundvold frem i denne Sag fra 1846; tilførn havde vi den gamle historiske Grundvold at bygge paa med Hensyn til Afhandelse af Fæstegods til Selveiendom, som var gaaet igjennem Lovgivningen, og som jeg hørte igaar stadfæste ved alle de Creationsbreve, den ærede Justitsminister anførte, nemlig at, naar Fæsterne overtog deres Steder til Eiendom, maatte det være saaledes, at Fæsterne modtogte Kjøbevilkårene, kunde gaae over fra at være Fæstere til at blive Selveiere og være dermed velthente. Det er den gamle Aand, saaledes at rette sig efter Fæsternes Vilkåar, at det blev dem muligt, paa deres nærværende Standpunkt, at blive Selveiere; hvorimod den nye historiske Aand, som fremkom og begyndte en ny Lovgivning i 1846, og som siden har søgt at gjøre sig praktisk gjældende, men som desbedre ikke praktisk har ordentligt kunnet gjøre sig gjældende, udgaaer fra den modsatte Anskuelse, idet den betragter alt Fæstegods som reen og strax afhændelig Eiendom for Godseierne, som om der var ikke Fæstderpaa, og siger: hvad er Stedet nu værd i Handel og Vandel, ligesom andre Selveierssteder, og, hvem der vil give en saadan Værdi, faaer det; men, dersom Fæsteren ikke vil give det Samme, saa faaer han det ikke; vil Eieren saa estergive ham en Trediedeel eller en Fjerdedeel af denne Kjøbesum, det er noget Andet, men den Værdi, man gaaer ud fra, er ikke Fæststedets Værdi som Fæstested med den lovlige Hævd, som Fæsteren har til at gjøre Brug af sit Sted, maaskee endnu i over 50 Aar, men det er fra den Forudsætning, hvad Prisen var, dersom Stedet i det Dieblit var til Auction, og om Noget da vilde give den Priis. — Hvad er dette nu for en historisk Betragtning? Det er jo tværtimod Historiens Vidnesbyrd om alt Fæstevæsen og om al Selveiendom, som er udløst af Fæstevæsenet i Fortiden. Skulle vi altsaa bygge paa den historiske Grundvold angaaende Krongodsernes og de senere tilføjede Domatnegodfers Overdragelse til Eiendom til

selve Fæsterne, da er der intet andet historisk Udgangspunkt at finde end det, som Historien selv har anvist som praktisk udførligt, som gjældende og som Kjendsgjerning, og det er, at Stederne maae overlades til Fæsterne til Eiendom paa saadanne Vilkåar, at de nuværende Fæstere kunne blive de, der modtage dem til Eiendom; thi uden dette kan det dog aabenbart ikke hjælpe, at man giver en Lov, ifølge hvilken Eiendommene kun vilde blive afhændede til ganske andre Familier ved indtrædende Fæsteledighed og ved offentlig Auction. Det vilde jo være at bortfjerne Fæsterne fra det, man siger, man vil give Fæsterne Adkomst til ved Lov, og dette var da en ny historisk Aand, det var en Brangeraand, som er reent imod den gamle historiske baade Overdragelse til Fæstegods og atter Afhandelse af Fæstegods til Eiendom for Fæsterne. Den Forfjæl mellem Udvalgets ved sidste Behandling vedtagne Forslag og dette Mindretals-Forslag, som nu atter fremtræder, og gjør en Adskillelse mellem Godserne, kan maaskee forekomme Somme at være meget billig; men denne Billighed mener jeg dog virkelig maa svinde, naar vi vide, at det er den selysamme nye Grundfætning, der her kommer frem paa ny fra Resolutionen af 1846, og som tilsigter, at man skal forsøge videre praktisk at udføre denne, som, hvor den er praktisk udført, har viist, at den ikke har draget gode Følger efter sig, og, hvor den skulde ventes endnu at udføres, vil man paa ingen Maade gaae ind paa den. — Altsaa, skulle vi fortsætte det, som er i Medhold af Historien, skulle vi ønske, at Bønderne paa de nye Domainegodser skulle blive Selveiere ligesaavel som Bønderne paa de gamle Krongodser, og det paa saadanne taalelige Vilkåar, at det blev dem muligt, da er der ingen anden Vej at gaae, end at ønske Loven eens for dem alle, og her tabes Intet; thi Statskassen kan ikke andet end vinde; alle Bestyrelsesomkostninger, alle Administrationsomkostninger ophøre, og naar Statskassen ved Overdragelsen faaer større Indtægter, end den har af Fæstegodsset, som det er, saa er der jo intet Tab med Hensyn til Statens Skatteydere og med Hensyn til Statsindtægter. Derhos maa man erindre, at alle de Fæstere, der ere blevne Selveiere i Fortiden, ere blevne det paa selv-